

Реагування УВКБ ООН у сфері захисту

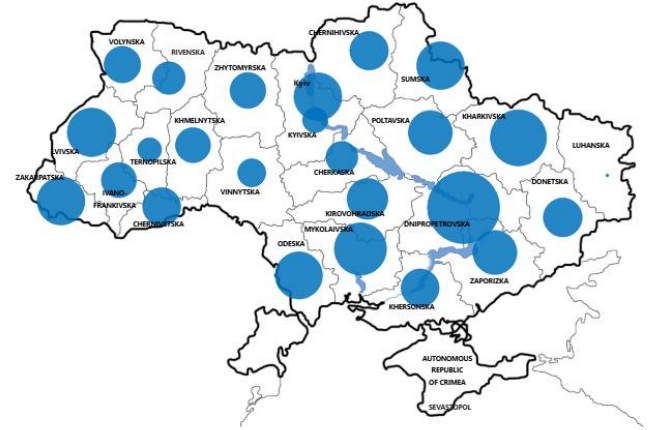
- Реагування у сфері захисту, яке здійснюють УВКБ ООН та наші партнери, передбачає надання індивідуалізованої підтримки тим, хто її найбільше потребує, спрямоване на зміцнення інклюзивних національних систем і послуг, а також заохочує участь внутрішньо переміщених осіб (ВПО) та осіб, які повернулися, у прийнятті рішень, що їх стосуються.
- Наше реагування у сфері захисту доповнює, підсилює та зміцнює спроможність національних служб захисту надавати послуги зростаючій кількості людей, які потребують підтримки, відповідно до Меморандумів про взаєморозуміння з міністерствами та обласними органами влади.
- У процесі реалізації заходів у сфері захисту ми безпосередньо співпрацюємо з громадами, зокрема з нашою мережею приблизно 550 громадських організацій та ініціатив, близько 100 Рад ВПО та переважно місцевими партнерами з числа неурядових організацій. У 2025 році 13 із 14 партнерів, що фінансуються УВКБ ООН, були українськими неурядовими організаціями.



Від правової, соціальної та психосоціальної підтримки до захисту на рівні громад і зміцнення національної системи захисту. Дізнайтеся більше про те, у чому полягає діяльність УВКБ ООН у сфері захисту в Україні: [Захист — це про людей.](#)

- У 2025 році заходи УВКБ ООН у сфері захисту охопили 593 894 осіб. Із них 73% становлять жінки, 33% — люди старшого віку понад 60 років, тоді як 15% — діти. 52 000 осіб, які отримали підтримку, живуть з інвалідністю.
- УВКБ ООН та партнери сприяли правовим і політичним змінам через 134 адвокаційні та стратегічні судові втручання, спрямовані на покращення доступу до прав і послуг для примусово переміщених осіб та осіб без громадянства.
- Доступ до послуг був покращений для 26 784 осіб, які проживають у місцях тимчасового проживання. З них понад 36% — люди старшого віку, а 7 000 — особи, які живуть з інвалідністю. Показники відображають результати після завершення процедури річної валідації.

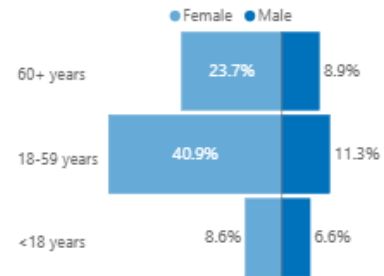
Кількість охоплених осіб за областями



Заходи забезпечення захисту



Захист: гендерно-віковий розподіл



*Показники відображають результати річної валідації

Підтримка національної системи захисту

Метою УВКБ ООН є підтримка та зміцнення національної системи захисту внутрішньо переміщених осіб та інших осіб, постраждалих від війни, осіб, які повертаються, шукачів притулку, біженців, а також осіб без громадянства. Для досягнення цієї мети, ми тісно співпрацюємо з урядовими партнерами на центральному та місцевому рівнях і зміцнюємо роль громад, які з початку війни активізувалися і стали першими хто реагує на потреби постраждалих. Наша робота на підтримку національної системи захисту сприяє локалізації та більшій стабільності нашої реакції захисту.

У 2025 році основними державними партнерами програми захисту УВКБ ООН є Офіс Президента України, Міністерство соціальної політики, сім'ї та єдності, його регіональні департаменти соціального захисту та центри надання соціальних послуг, Пенсійний фонд, Міністерство розвитку громад та територій, Міністерство юстиції та його центри безоплатної правової допомоги і органи реєстрації актів цивільного стану, Міністерство закордонних справ та його консульські служби, Державна міграційна служба та Державна прикордонна служба Міністерства внутрішніх справ, а також Національний координаційний центр з психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, створений під патронатом Першої леді. Крім того, УВКБ ООН підтримує тісну співпрацю з Офісом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини.

Ключові результати реагування у 2025 році

Не залишити нікого без підтримки під час суворої зими

Щоб ніхто не залишився без підтримки в холодний зимовий період, УВКБ ООН завчасно визначило осіб, які перебувають у ризику виключення з програм зимової підтримки, та [надало майже 550 особам без громадянства або особам, які перебувають під ризиком безгромадянства](#), вкрай необхідну грошову допомогу на зимові потреби. Серед них – вразливі сім'ї з дітьми або люди старшого віку, які проживають у дуже складних умовах. Надана підтримка допомогла їм покрити витрати на опалення та базові зимові потреби.

#Яісную

Повномасштабна війна змусила Петра, 66 років, залишити свій дім у Луганській області. Він втратив не лише свій дім, але й більшість своїх речей, зокрема документи. Не маючи документів і жодного підтвердження своєї особи або громадянства, Петро не міг отримати необхідний документ, що посвідчує особу, і опинився у невизначеному становищі, не маючи можливості розпочати нове життя у Львові, де він зараз проживає. Перебуваючи під ризиком безгромадянства, Петро опинився у вкрай складній ситуації та не міг отримати жодної підтримки. Завдяки правовій допомозі УВКБ ООН він зміг підтвердити своє громадянство та отримати необхідні документи. Петро також отримав грошову допомогу на зимовий період для покриття своїх базових потреб у холодну пору року.

Проблеми з документами серед українців, які проживають на тимчасово окупованих територіях або прибули звідти, зростають, і дедалі більше людей стикаються з такими серйозними труднощами, як Петро.



Запобігання та скорочення безгромадянства у 2025 році

У 2025 році УВКБ ООН продовжило свої зусилля щодо запобігання безгромадянству та його скорочення в Україні. Разом із партнерами [програма правової допомоги УВКБ ООН надала підтримку понад 2 750 особам без громадянства, особам із невизначеним громадянством та особам, які перебувають під ризиком безгромадянства](#), у 15 областях. У результаті було визнано безгромадянство у 109 випадках. Було подано 121 заяву про встановлення факту безгромадянства. Було видано 443 свідоцтва про народження. Було здійснено 385 підтверджень громадянства або видано документи, що посвідчують особу. Завдяки представництву в судах та адміністративній підтримці 67 осіб отримали довгострокове рішення свого правового статусу через отримання дозволу на постійне проживання або набуття громадянства. Адвокаційна діяльність щодо запобігання безгромадянству підкреслювала практичну підтримку УВКБ ООН людям, які перебувають під ризиком безгромадянства. Ця діяльність також продовжувала розвивати результати [Форуму з питань безгромадянства 2024 року](#). Особлива увага приділялася усуненню ризиків безгромадянства для українців, які проживають на тимчасово окупованих територіях або прибули звідти, а також для представників меншин.

Правова допомога у 2025 році – життєво важлива підтримка для тисяч людей

[178 000 правових консультацій допомогли понад 89 000 особам по всій країні](#), зокрема внутрішньо переміщеним особам, особам, які повернулися, іншим постраждалим від війни людям, шукачам притулку, біженцям, особам без громадянства та особам, які перебувають під ризиком безгромадянства. Програма правової допомоги УВКБ ООН залишається однією з найбільших в Україні та становить 48% охоплення Кластера з питань захисту. Правова допомога є життєво важливою для багатьох людей, допомагаючи відновлювати житлові та майнові права, документи, що посвідчують особу, та акти цивільного стану, а також забезпечуючи доступ до соціального захисту, серед іншого. Хоча більшість правових втручань УВКБ ООН і надалі становить первинна правова допомога, потреба у вторинній правовій допомозі зростає. У 2025 році [УВКБ ООН надало вторинну правову допомогу майже 4 500 особам через адміністративні та судові процедури. Це на 78% більше, ніж у 2024 році](#). Питання, пов'язані з документуванням та житлом, зокрема доступом до компенсації, є особливо складними та дедалі частіше потребують надання вторинної правової допомоги. У 2025 році УВКБ ООН також розширило мережу спеціалістів з правової фасилітації до понад 80 параюристів, що розширило охоплення та доступ до правової інформації.

Захист шукачів притулку та біженців в умовах війни

У 2025 році УВКБ ООН надало [підтримку 960 шукачам притулку та біженцям із 41 країни](#). З них 30% становлять діти, а 40% – жінки. Підтримка включала правову допомогу, соціальний супровід для доступу до державної системи підтримки, психосоціальну та іншу соціальну допомогу найбільш вразливим серед них. Крім того, УВКБ ООН разом із партнерами та муніципальною владою розширило діяльність у сфері захисту на рівні громад, спрямовану на сприяння їхній соціальній інтеграції через спільні соціальні заходи. Одним із таких заходів став благодійний забіг «Пульс Києва», який відбувся 25 травня 2025 року та зібрав понад 460 учасників.

Адвокація з метою усунення системних бар'єрів у доступі до соціального захисту та житла

У 2025 році пріоритети адвокаційної діяльності були зосереджені на розробленні узгодженої політики щодо внутрішнього переміщення, формуванні інклюзивної та справедливої системи соціального захисту, адаптованої до реалій переміщення, а також на забезпеченні житлових прав. Працюючи з урядовими та парламентськими заінтересованими сторонами, адвокаційна діяльність УВКБ ООН та його партнерів сприяла важливим змінам.

- **На шляху до узгодженої стратегії щодо ВПО:** послідовна взаємодія з урядом і парламентом, а також адвокаційні зусилля призвели до домовленості у серпні 2025 року щодо розроблення нової стратегії з питань внутрішнього переміщення, спрямованої на подолання проблем фрагментованої та складної для навігації системи. До кінця року проєкт цієї стратегії був майже завершений.
- **Адаптація соціальних послуг до умов переміщення:** було прийнято та впроваджено комплекс спеціалізованих соціальних послуг, орієнтованих на потреби осіб, які пережили переміщення, зокрема соціальне житло та послуги догляду відповідно до Постанови №1169. Крім того, було запроваджено державну субвенцію у розмірі 1 млрд грн для розширення доступу до інклюзивного житла для новопереміщених осіб відповідно до Постанови №1160.
- **Покращення рівності у доступі до пенсій:** справедливий доступ до пенсій для ВПО, мешканців тимчасово окупованих територій та українців за кордоном було розширено шляхом скасування частини тривалих обмежень відповідно до Постанови №299 та запровадження додаткових гарантій щодо вже нарахованих пенсій. Попри це, проблеми рівності у доступі до пенсій залишаються, і спільна адвокаційна робота з Офісом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та партнерами з громадянського суспільства триває.
- **Справедливий доступ до компенсації або альтернатив:** завдяки запровадженню можливості дистанційного обстеження пошкодженого або зруйнованого майна для ВПО з територій активних бойових дій (Постанова №815), а також житлових ваучерів для окремих груп із тимчасово окупованих територій (Постанова №1176), було покращено доступ до компенсації та альтернативних рішень.

Захист на рівні громад: надання базової соціальної підтримки та сприяння соціальній згуртованості

Особлива увага в роботі УВКБ ООН в Україні приділяється поєднанню механізмів захисту на рівні громад із державною системою соціального захисту. У 2025 році мережі соціальних фасилітаторів та громадських організацій УВКБ ООН надали базову соціальну підтримку понад 64 000 людям, посилюючи місцеві системи соціального захисту. У грудні 2025 року УВКБ ООН разом із партнерами зібрали 220 учасників із Міністерства соціальної політики, регіональних і місцевих органів соціального захисту, а також громадських організацій і соціальних фасилітаторів. Метою цієї зустрічі було подальше поєднання цих систем і, як наслідок, зміцнення соціального захисту внутрішньо переміщених осіб та інших людей, постраждалих від війни. Ініціативи, очолювані громадами, охопили додатково 202 000 людей через заходи, спрямовані на зміцнення стійкості та сприяння соціальній згуртованості у громадах, до яких перемістилися або повернулися внутрішньо переміщені особи. Це включало спільні соціальні та культурні заходи, мовні та комунікаційні курси або медіацію, адаптовані до потреб жінок, чоловіків, людей старшого віку, дітей, молоді, осіб з інвалідністю, представників меншин та інших маргіналізованих груп.



Психологічна підтримка приносить тепло та силу

Олександр, 74 роки, разом із дружиною перебували у своєму домі в Добропіллі Донецької області, коли 7 березня 2025 року стався російський авіаудар. «Ми завмерли. Ми не думали, що встигнемо дістатися укриття, тому сховалися в коридорі», — згадує Олександр. Коли вибухи припинилися, вони побачили, що будинок їхніх сусідів охоплений полум'ям. Відтоді дружина Олександра не може виходити надвір, не розплакавшись. Подружжя отримало психологічну підтримку в межах програми УВКБ ООН. «Психологічна підтримка є життєво необхідною в такі моменти», — сказав Олександр. «Вона принесла тепло і силу».

Посилення підтримки у сфері психічного здоров'я

УВКБ ООН надає підтримку у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки людям у прифронтових районах, під час евакуації та протягом усього періоду переміщення, а також в інших надзвичайних ситуаціях, зокрема після ракетних ударів. Послуги адаптовані до потреб осіб, які перебувають у підвищеному ризику, зокрема людей старшого віку, осіб з інвалідністю, постраждалих від гендерно зумовленого насильства, дітей і підлітків, а також самотніх опікунів. У 2025 році понад 28 200 людей отримали цільові психологічні інтервенції в надзвичайних ситуаціях. Ще понад 33 500 людей отримали підтримку через втручання на рівні громад і сімей, спрямовані на зміцнення їхньої стійкості, соціальної взаємодії та позитивних стратегій подолання труднощів. УВКБ ООН також інвестує у підвищення спроможності надавачів послуг і провело навчання для майже 4 700 фахівців і нефаківців щодо масштабованих інтервенцій, зокрема EASE та Problem Management Plus (PM+), а також щодо психосоціальної підтримки на рівні громад. У 2025 році УВКБ ООН розпочало подальше розширення програм у сфері психічного здоров'я та психосоціальної підтримки, із чіткими методологічними підходами та надійними механізмами забезпечення якості.

Система соціального захисту, що забезпечує захист: Діяльність УВКБ ООН у 2025 році

Оскільки майже 10 млн українців були вимушено переміщені всередині країни та за її межами, система соціального захисту має адаптуватися до реалій переміщення. Вона має бути стійкою до кризових ситуацій, забезпечуючи своєчасний доступ до підтримки під час евакуації, коли потреби у сфері захисту є найбільш гострими, а також інклюзивною, надаючи переміщеним особам можливість відновлюватися та досягати сталих рішень.

З цієї метою у 2025 році УВКБ ООН посилює співпрацю з Міністерством соціальної політики, сім'ї та єдності, а також із регіональними та місцевими органами соціального захисту та надавачами послуг.

Працюючи у шести взаємопов'язаних напрямках і охоплюючи децентралізовану систему соціального захисту, така співпраця спрямована на підтримку системної адаптації та реформування соціального захисту у відповідь на переміщення. Зокрема, вона має на меті забезпечити, щоб система була адаптована до специфічних потреб людей старшого віку та осіб з інвалідністю, які постраждали від переміщення, з огляду на специфічні ризики, з якими вони стикаються.



- **Розроблення законодавства, політик і стратегій:** УВКБ ООН відіграло ключову роль в адвокації та підтримці розроблення вже фіналізованого проєкту Стратегії з питань внутрішнього переміщення, відповідного Плану дій та передбаченого координаційного механізму. Ця робота доповнює проєкт закону про ВПО, який наразі перебуває на розгляді в парламенті та також був підтриманий УВКБ ООН.
- **Цифрові рішення:** У співпраці з Міністерством УВКБ ООН розробило концепцію та надало технічну експертизу для створення бізнес-процесу, що лежить в основі «Шляху ВПО» — інтегрованого цифрового користувацького маршруту, покликаною полегшити доступ ВПО до доступної підтримки протягом усього періоду переміщення.
- **Державні програми:** УВКБ ООН підтримало розроблення та впровадження нових державних програм для посилення допомоги новопереміщеним особам, зокрема тим, хто потребує догляду. Це включало розширення соціальних послуг і запровадження державної субвенції для збільшення доступу до безпечного та гідного житла для ВПО.
- **Надання послуг та інновації:** Разом із Міністерством УВКБ ООН запровадило пілотну інноваційну модель соціальної адаптації — підхід, заснований на кейс менеджменті, спрямований на досягнення сталих рішень — у двох державних санаторіях у Львівській та Полтавській областях. Пілотний проєкт охопив понад 80 вразливих ВПО та сприяв досягненню ними сталих рішень, а також став основою для розроблення державного стандарту цієї соціальної послуги, адаптованого до специфічних потреб і обставин ВПО.
- **Розширення спроможностей:** За допомогою навчання, обміну досвідом, наставництва та технічної допомоги УВКБ ООН зміцнило систему соціального захисту на субнаціональному рівні по всій Україні, одночасно отримуючи знання в ході регулярної взаємодії з органами соціального захисту. Ці зусилля сприяють покращенню надання ключових послуг, адаптованих до потреб вразливих ВПО, та полегшують доступ до соціальних виплат і страхування.
- **Підтримка захисту на рівні громад:** Для посилення місцевої системи соціального захисту УВКБ ООН додатково зміцнило механізми захисту на рівні громад, забезпечуючи надання базової соціальної підтримки через соціальних фасилітаторів і громадські організації.



Спільні місії із заступницею Міністра соціальної політики, сім'ї та єдності Тетяною Кириєнко сприяли формуванню узгодженого розуміння ситуації переміщеного населення, спроможностей, викликів і обмежень місцевої системи соціального захисту, а також системних бар'єрів і ролі механізмів захисту на рівні громад, зокрема соціальних фасилітаторів, у зміцненні місцевих систем.

Тут, у Миколаєві, заступниця Міністра разом із представниками УВКБ ООН з Одеського польового офісу та країнового офісу зустрічається з місцевими органами влади, які забезпечують роботу територіального центру надання соціальних послуг та інтегрованого «університету третього віку», що надає широкий спектр підтримки, адаптованої до потреб людей старшого віку та осіб з інвалідністю.

Моніторинг у сфері захисту та прогноз щодо повернення

Моніторинг у сфері захисту та рішень, який здійснюють УВКБ ООН та його партнери, включає такі складові:

- **Моніторинг ситуації у сфері захисту** внутрішньо переміщених осіб, осіб, які повернулися, та інших осіб, постраждалих від війни в Україні, через нове [опитування з питань захисту](#), що проводиться двічі на рік у партнерстві з Офісом Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини та як частина Кластеру з питань захисту. Крім того, УВКБ ООН та партнери здійснюють правовий моніторинг для інформування надання правової допомоги та адвокаційної діяльності.
- **Прикордонний моніторинг** на 30 міжнародних пунктах пропуску між Україною та Польщею, Словаччиною, Угорщиною, Румунією та Молдовою. За потреби спеціалісти з моніторингу на кордоні надають підтримку людям безпосередньо на кордоні. УВКБ ООН також здійснює регулярну присутність для моніторингу на пункті пропуску «Доманове» щодо прибуттів з тимчасово окупованих територій. Звіти доступні за посиланням [ТУТ](#).
- **Моніторинг намірів та перспектив біженців з України, осіб, які повернулися з числа біженців, та внутрішньо переміщених осіб** з метою інформування планування, орієнтованого на потреби людей, надання інформації через платформу «Україна - дім» та підтримки осіб, які повертаються, у досягненні сталих рішень. Ознайомитися з останніми результатами опитування можна [ТУТ](#), також доступні відібрані [мікродані](#). Нові дані будуть оприлюднені у березні 2026 року.
- **Прогнозування повернення переміщених осіб** використовується для інформування стратегічного та операційного планування майбутніх сценаріїв повернення. Прогнозування повернення, зосереджене на українських біженцях (див. [аналітичну записку 2](#)), буде доповнене агент-орієнтованою моделлю повернення внутрішньо переміщених осіб.

У Міжнародний день прав людини, 10 грудня 2025 року, УВКБ ООН разом із Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини оприлюднили друге Опитування з питань захисту в Україні, привернувши увагу до особливих ризиків і вразливостей внутрішньо переміщених осіб та закликавши Уряд до дій.

- Внутрішньо переміщені особи стикаються з характерними соціальними, економічними та житловими вразливостями, а також ризиками виключення у різних сферах послуг, зокрема соціальних, цифрових і фінансових. Ефективне та системне вирішення проблем внутрішнього переміщення потребує узгодженої політики щодо ВПО з дієвою державною координаційною структурою та належним чином адаптованими державними програмами підтримки.
- Люди старшого віку з обмеженою мобільністю залишаються у групі високого ризику в умовах евакуації. Попри покращення механізму евакуації у 2025 році, зокрема внесення змін до Постанови №1307, він потребує подальшого вдосконалення для врахування специфічної ситуації людей старшого віку.
- Внутрішньо переміщені особи, зокрема ті, хто має специфічні потреби, стикаються з фізичними, матеріальними та цифровими бар'єрами у різних секторах. Безбар'єрне середовище має бути доступним для всіх і враховувати поєднання бар'єрів, з якими стикаються ВПО зі специфічними потребами.



Розробити узгоджену політику щодо ВПО	
Адаптувати механізм евакуації до потреб людей похилого віку з обмеженою мобільністю	
Забезпечити безбар'єрне середовище для всіх	

ДОНОРИ

УВКБ ООН висловлює вдячність за ключову підтримку, надану нашими основними урядовими донорами, а також за щедрі внески від фізичних осіб і приватного сектору, а також тим, хто зробив внески до програм УВКБ ООН із частковим цільовим призначенням або без цільового призначення.



ДЛЯ ОТРИМАННЯ ДОДАТКОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ:

- Завітайте на портал даних по Україні, щоб отримати більше інформації [ТУТ](#).
- Відвідайте веб-сайт УВКБ ООН в Україні [ТУТ](#).

КОНТАКТИ:

- Ніна Шрепфер, заступниця Представника з питань захисту, УВКБ ООН в Україні schrepfe@unhcr.org

Для отримання зворотного зв'язку та консультацій щодо допомоги і послуг звертайтеся на гарячу лінію УВКБ ООН 0-800-307-711.